افشره

خراسان شمالی استانی است که مکان‌های مذهبی متعددی را در خود جا داده است که از جمله آن ها می توان به مقبره امام زادگان از جمله امام زاده سید عباس(ع) اشاره کرد . این استان همچنین مراسم و آیین‌های مذهبی خاصی نظیر نخل گردانی را دارد که به عقیده کارشناسان اگر به درستی معرفی شوند ، هرسال می توانند گردشگران بسیاری را به خود جذب کنند . اما در این رابطه چه اقداماتی انجام شده است؟

گام های کم اثر برای توسعه گردشگری مذهبی

گروه گزارش

جاذبه های مذهبی، زیارتگاه ها و اماکن مقدس هر ساله تعداد زیادی از گردشگران را به سوی خود جذب می کنند، تأسیسات اقامتی و پذیرایی این نوع از گردشگری مانند مسافرخانه‌ها و زائرسراها باتوجه به بافت اجتماعی، فرهنگی و عقیدتی گردشگران و جامعه میزبان دارای ویژگی های خاص خود است که در هر کشوری از تنوع بسیار بالایی برخوردار است و نکته قابل توجه در این زمینه، این است که گردشگری مذهبی تنها شکل از اشکال گردشگری است که بر موانع آب و هوایی غلبه می کند. در یک تقسیم بندی کلی، جاذبه های مذهبی را می توان به مواردی همچون مساجد، بنای امام‌زاده ها و بقعه ها، آرامگاه ها و قبور، تکیه ها و حسینیه های قدیمی تقسیم کرد که هریک از این جاذبه های مذهبی می تواند دارای بعد محلی، منطقه ای، فرا منطقه ای، ملی و بین المللی باشد.

در یک تعریف کلی می توان گردشگری مذهبی را گونه ای از گردشگری دانست که شرکت کنندگان در آن دارای انگیزه های مذهبی هستند که از اماکن مقدس نظیر مساجد، مقبره های امام‌زاده ها و نظایر آن ها بازدید می کنند.

خراسان شمالی هم استانی است که مکان های مذهبی متعددی را در خود جا داده است که از جمله آن ها می توان به مقبره امام زادگان از جمله امام زاده سید عباس(ع) اشاره کرد. این استان همچنین آتشکده، مراسم و آیین های مذهبی خاصی نظیر نخل گردانی دارد که به عقیده کارشناسان اگر به درستی معرفی شوند هرسال می توانند گردشگران بسیاری را به خود جذب کنند.

گردشگری رایج

یک کارشناس گردشگری می گوید: گردشگری مذهبی یکی از رایج ترین اشکال گردشگری در سراسر جهان است که سابقه آن به قرون و اعصار گذشته مربوط می شود و به طور کلی شامل سفرها و بازدیدهایی می شود که اصلی ترین هدف آن ها تجربه مذهبی است .

«نباتی» می افزاید: سفرهای مذهبی نیز همچون سایر سفرها دارای ویژگی هایی هستند به عنوان مثال، گردشگری مذهبی دارای اثرات منفی زیست محیطی، فرهنگی-اجتماعی کمتری نسبت به سایر گونه های گردشگری است که شاید بخشی از این ویژگی به دلیل آموزه های مکاتب، ادیان و مذاهب زائران باشد و این که اغلب زائران افرادی آرام، اهل صلح و مطیع قانون هستند.

وی فصلی بودن سفرهای مذهبی و این که بسیاری از این گونه سفرها تنها در فصل های خاصی صورت می گیرد یکی دیگر از ویژگی های گردشگری مذهبی ذکر و بیان می کند: افرادی که دست به این گونه سفرها می‌زنند به دلیل این که بیشتر در جست و جوی معنویات هستند، اکثراً به دنبال سادگی هستند.

به عقیده وی، تمامی افراد از هر طبقه اجتماعی می توانند به این گونه سفرها بروند. به عبارت دیگر این گونه سفرها مختص به طبقه خاصی از اجتماع نیست. تا جایی که در بسیاری از کشورهای در حال توسعه که گردشگری در مراحل ابتدایی خود به سر می برد، برای بسیاری از طبقات اجتماعی، گردشگری مذهبی تنها فرصت سفر به شمار می آید.

> **ناگفته نماند که این کار نیاز به کمک همه دستگاه‌ها دارد و نیاز داریم که استانداری و سازمان برنامه و بودجه بیشتر به این اداره کل توجه کنند تا بتوانیم اعتبار بیشتری جذب کنیم و در نتیجه بتوانیم امکانات رفاهی را برای زائران فراهم کنیم**

وی ادامه می دهد: همچنین این وضعیت در جوامع متوسط و میانی که طبقات متوسط آن از نظر مالی و از نظر اجتماعی توانایی سفرهای طولانی را ندارند بیشتر به چشم می خورد و وقت آزاد آن ها اکثراً به وسیله بازدید از اماکن مذهبی و زیارتی پر می شود.

این کارشناس بیان می کند: بیشتر سفرهای مذهبی و زیارتی به صورت گروهی و جمعی و به شکل سازماندهی شده صورت می گیرد و مراکز مذهبی و زیارتی مکان هایی را برای دیدار و ارتباط مردم از فرهنگ ها و مناطق مختلف فراهم می کنند.

به گفته «وی» تولید و فروش صنایع دستی قدیمی، طرح ها و تولیدات باستانی مناطق مختلف در مراکز مذهبی و زیارتی یکی دیگر از ویژگی های گردشگری مذهبی است که به معرفی صنایع دستی می‌پردازد و با درآمدزایی به استان های هدف سفر کمک بسیاری می کند.

وی بیان می کند: گردشگری مذهبی دارای جنبه های سیاسی نیز هست به طوری که بسیاری از اماکن مذهبی متعاقباً اماکن ملی نیز به شمار می آیند و بسیاری از اماکن مذهبی برای برپایی جشن ها و آیین های ملی مورد استفاده قرار می گیرند.

توسعه روستاها با توسعه گردشگری

یک کارشناس دیگر می گوید: روستاها، واحدهای همگن اجتماعی، اقتصادی و طبیعی هستند که فعالیت شان عمدتاً در بخش کشاورزی است، درحالی که در بخش‌های دیگر از جمله گردشگری نیز امکان اشتغال و فعالیت آن‌ها وجود دارد. گردشگری در چارچوب طرح‌های آزمایشی، یکی از ابزارها و مؤلفه‌های مهم توسعه و محرومیت‌زدایی به شمار می‌رود که موجب اشتغال‌زایی و درآمدزایی می‌شود و از مهم‌ترین عوامل عمران ناحیه‌ای است.

به عقیده «خوشرفتار»، استفاده بهینه از توان‌های گردشگری روستایی، راهبرد مکمل توسعه روستایی در ابعاد گوناگون اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی است. جاذبه‌های توریستی روستاها متکثر و فراوان هستند که یکی از آن‌ها جاذبه‌های فرهنگی و مذهبی است مانند مقبره‌های امام‌زاده‌ها، بقعه‌های زیارتی و مساجد. در خراسان شمالی اماکن مقدس و بقاع متبرکه بسیاری وجود دارند که برخی از آن‌ها در نقاط روستایی واقع شده‌اند و مورد احترام ساکنان هستند. این اماکن به مثابه کانون‌های زیارتی، در سطح محلی و ناحیه‌ای گردشگر(زائر)می‌پذیرند و در نتیجه به کمک این اماکن و با برنامه‌ریزی، سرمایه‌گذاری و ایجاد زیرساخت‌های لازم می‌توان باعث توسعه روستاها شد.

تجهیز آرامگاه های امامزادگان

در این رابطه، مدیرکل اوقاف و امور خیریه خراسان شمالی می گوید: تجهیز آرامگاه های امامزادگان به امکانات رفاهی، اقدامی است که این اداره کل انجام داده است تا بتواند مسافران و زائران عبوری مشهد مقدس را در استان ماندگار کند و هم با حضور مسافران و زائران در آرامگاه های امامزادگان استان، بحث گردشگری اسلامی هم پوشش داده شود.

حجت الاسلام «سیدنژاد» می افزاید: در همین رابطه، چند سالی است که اوقاف موضوع میقات الرضا(ع) را پیگیری می کند و طبق آن قرار شده است تا این طرح در ۴ استان منتهی به خراسان رضوی، یعنی استان های خراسان شمالی و جنوبی، سیستان و گلستان و البته خود خراسان رضوی اجرا شود و مقرر شده است تا آرامگاه های امام زادگانی که در مسیر مشهد و فاصله ۲ کیلومتری تا جاده واقع هستند، به خدمات رفاهی مجهز شوند تا به ویژه در ایام زائر پذیر مانند عید و تابستان، مسافران و زائران بتوانند از خدمات این آرامگاه ها استفاده کنند.

وی خاطرنشان می کند: در کنار انجام اقدامات رفاهی برای زائران، اقدامات فرهنگی هم در آرامگاه های امامزادگان حاشیه جاده ها انجام شده است که از جمله آن ها می توان به ایجاد خیمه های معرفت اشاره کرد که از کارشناس های مذهبی و دینی استفاده کرده ایم که به سوالات شرعی و اعتقادی پاسخ دهند. مشاوران کودک هم در این جا ها مستقر هستند تا زائران چند ساعتی که در آرامگاه های امام زاده ها مستقر هستند و استراحت می کنند، بتوانند خودشان و فرزندانشان از این مباحث فرهنگی استفاده کنند. وی اظهارمی دارد: البته ناگفته نماند که این کار نیاز به کمک همه دستگاه ها دارد و نیاز داریم که استانداری و سازمان برنامه و بودجه بیشتر به این اداره کل توجه کنند تا بتوانیم اعتبار بیشتری را جذب کنیم و در نتیجه بتوانیم امکانات رفاهی را برای زائران فراهم کنیم و با این کار بتوانیم توریست های مذهبی را بیشتر در خراسان شمالی نگهداری کنیم که وقت بیشتری را در این استان بگذرانند.مدیرکل اوقاف و امور خیریه می گوید: البته در رابطه با آیین ها و رسوم مذهبی اوقاف خیلی ورود پیدا نکرده است چون بیشتر در حوزه وظایف میراث فرهنگی است.

«سیدنژاد» خاطرنشان می کند: اما امسال برای ایام تعطیلات بروشورهایی را در قالب نقشه هایی آماده می کنیم که در آن ها امام زادگان شاخص و برخی مراسم و آیین های سنتی را که در ایام سال داریم، نوشته و مشخص می شود که مردم بتوانند از آن ها استفاده کنند. معاون میراث فرهنگی اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری خراسان شمالی هم می گوید: در خراسان شمالی آیین‌های مذهبی مختلفی برگزار می شود اما این معاونت فقط در رابطه با به ثبت رساندن آن ها اقدام می کند و این کار را نیز برای برخی میراث معنوی انجام داده ایم.«وحدتی» می افزاید: بقیه امور مربوط به تبلیغ و جذب گردشگر به معاونت گردشگری اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری مربوط می شود.

یادداشت

بی مهری به گردشگری مذهبی

گروه گزارش- آیین های مذهبی بسیاری در خراسان شمالی برگزار می شود که می توان با معرفی و استفاده از آن ها، گردشگری مذهبی را توسعه داد. کارشناسان معتقد هستند که این استان ظرفیت های خوبی برای توسعه گردشگری مذهبی دارد از امام زاده سید عباس(ع) در بجنورد گرفته که ظرفیتی عالی برای مسافران عبوری و مسافرانی است که به آن رجوع می کنند که هم فال است و هم تماشا و هم پیش بینی هایی برای اتراق مسافران در آن جا شده است و هم آیین های مذهبی در آن بجا آورده می شود تا دیگر اماکن مذهبی استان.

آیین ها و مراسمی مانند تعزیه بنی اسد گرمه، آیین سال تحویل در مقبره امام زاده احمد موسی کوران، آیین های نخل گردانی و علم گردانی جاجرم، جشن شکرگزاری برداشت محصول اهالی روستای نامانلوی شیروان در بنای امام زاده زکریا و مراسم آق قیون یا آق آش و آیین مولودی خوانی ترکمن ها از جمله آیین های مذهبی است که سالانه می تواند افراد زیادی را از داخل و خارج استان به سوی خود بکشاند اما درباره معرفی و تبلیغ آن ها کار چندانی انجام نشده است.

کارشناسان معتقد هستند که در خراسان شمالی قطب گردشگری نداریم اما در گردشگری مذهبی، ظرفیت های بسیار خوبی داریم و با بی توجهی به آن ها، به نوعی از این ظرفیت غفلت کرده ایم. به عقیده کارشناسان، متولیان می توانند با برگزاری تورهای به موقع گردشگری و همایش های گردشگری مذهبی برای جذب گردشگر مذهبی و توسعه گردشگری کاری انجام دهند اما سالانه ۲۰ میلیون مسافر و زائر از خراسان شمالی عبور می کنند که برای ماندگار کردن آن ها هیچ کاری انجام نشده است. ای کاش بتوان با توجه به موقعیت خراسان شمالی در رابطه با گردشگری مذهبی، اقدام هایی را انجام داد و زائران و مسافرانی را به استان جذب کرد و قدم هایی برداشت که به توسعه گردشگری مذهبی در استان بینجامد.

لیست منتخب شعبات فروش روزنامه خراسان

نام سوپر	نشانی
دکه فروغی	خ طالقانی نبش چهارراه ژاندارمری
برنس	فردوسی جنوبی - خ جمهوری نبش جمهوری ۱۰
پارادایز	خ قیام - کوچه رضا شریفی
فروشگاه انکا	چهارراه قیام
دکه صمدی	نبش چهارراه مخابرات
دکه روشنی	میدان شهید مقابل بانک ملی
مرکز فروش ابراهیمی	خ شریعتی شمالی (تی پاکس)
دکه علی طبری	نبش میدان کارگر
دکه حمیدی	چهارراه باسکول به سمت ترمینال
آپادانا	خ ملکش نبش سیدالشهدا ۲۲
ایلیا	میدان خرمشهر - نبش مدرس ۲
دکه محرابی	نرسیده به چهارراه باسکول مقابل دبیرستان شاهد
دکه یزدانی	خ جمران، مقابل بیمارستان تأمین اجتماعی
دکه حق بین	نبش چهارراه ۱۷شهریور
تهران	میدان خرمشهر نبش ولیعصر ۱۲
لبخند	نادر شمالی جنب درمانگاه ارتش
پسر خوب	خ امام خمینی غربی ابتدای صادقیه دوم
لبنیات آرشام	قیام ۲۷ ابتدای کوچه

نام سوپر	نشانی
یزدانی (۲)	بلوار معلم ۲۰۰ واحدی پتروشیمی
صانعی	بولوار مدرس نبش کوچه هنرستان مدرس جنب نانوایی
گل یاس	کمربندی مدرس روبروی ترمینال
امیر	بلوار معلم جنب کوی پردیس
تلاش	کوی دانشگاه مجتمع سیمان
دکه کریمی	خ شهید بهشتی شمالی چهارشنبه بازار ابتدای خ شهید قربانی
فرهنگ	میدان خرمشهر کوچه رشد ۱۶ متری دوم سرنبش
هادی	شهرک فرهنگیان خ میرداماد مجتمع بنیاد مسکن
تنها	شهرک ولی عصر، بین رودکی ۱۰ و ۱۲
رجب نیا	میدان خرمشهر ضلع خانه های سازمان پتروشیمی
روشندل	شهرک فرهنگیان بعد از مسجد
محمدی(۵)	شهرک فرهنگیان نبش قائم ۳ روبروی دبیرستان دخترانه
شاهین	خ استقلال بعد از استقلال ۱۱
نگین	دهخدا نبش دهخدا ۲۵
قیمت شکن	بلوار استقلال شمالی
خدایار	خ دهخدا نبش دهخدا ۲۵
عدل	خ نواب صفوی نبش نواب صفوی ۱۱
دکه ایزانلو	شهرک الغدیر روبروی دانشکده فنی و حرفه ای دخترانه

نام سوپر	نشانی
ایلیا	خ چمران، خ آزادی جنب نانوایی
صدف	شرق سپاه خ امام محمدباقر ۷
تک (۱)	نبش چهارراه باسکول
رجب نیا	میدان خرمشهر ضلع خانه های پتروشیمی
حافظ	خ نشاط - نبش نشاط ۶
محمدی(۲)	خ شریعتی جنب درمانگاه فرهنگیان
رازقی	خ شریعتی شمالی بعد از درمانگاه فرهنگیان روبروی سرای گردشگری
استار(۲)	بین چهارراه شهرداری و چهارراه پیش دانشگاهی
امیری	نبش شهید بهشتی شمالی ۳۰
سیب	روبروی درب شهربازی جنب سوپر طوطیا
فدک ینگه قلعه	شهرک ینگه قلعه ابتدای خ خلیج فارس
استقلال	خ قیام شمالی روبروی تعاون
باران	خ فردوسی نبش کوچه جمهوری اسلامی
کاشانه	خ شهید دستپاک کوچه برق
گلشن	میدان مادر خ نادر روبروی سالن گلشن
کوهسار (زشک)	دوچنار خ شریعتی جنوبی نبش کوچه لنگری
بامداد (گلدیس)	خ شریعتی جنوبی (دوچنار) جنب سوپر کوهسار
جاهد	خ میرزای کرمانی نبش بن بست رضوان